

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

SCORE-15 app in systeemtherapie en praktijkonderzoek

SCORE-15 app in systeemtherapie en praktijkonderzoek

Studiemiddag georganiseerd door de Wetenschapsadviescommissie van de NVRG [Utrecht, 25 november 2022]

Mirjam Hinfelaar

Op 25 november 2022 vond er een bijzondere bijeenkomst plaats op de zolder van de Zalen van Zeven in hartje Utrecht. Nadat je twee trappen had beklommen en het zolderluik door was, kwam je in de wonderlijke wereld van de WAC (Wetenschapsadviescommissie), die hier een studiemiddag had georganiseerd. De middag was bedoeld om ons als systeemtherapeuten kennis te laten maken met het gebruik van een meetinstrument, de SCORE-15. SCORE staat voor Systemic Clinical Outcome and Routine Evaluation. De oorspronkelijke vragenlijst is reeds in 2010 ontwikkeld door professor Peter Stratton en collega's (2010) van de Association for Family Therapy and Systemic Practice in Engeland. Het is een zelfrapportagevragenlijst over gezinsfunctioneren en is inmiddels een betrouwbare en valide index gebleken voor therapeutische verandering. Op de studiemiddag werden de korte versie van de SCORE-15 en de appversie gepresenteerd. Deze verkorte versie bevat vijftien beschrijvingen van gezinsfunctioneren op drie dimensies en inventariseert daarnaast enkele algemene indicatoren over het gezin. De drie dimensies zijn: krachten en aanpassingsvermogen, overspoeling bij moeilijkheden en verstoringen in de communicatie.

Door de verkorting is de lijst praktisch en snel, in tien minuten, in te vullen door elk gezinslid individueel (ouders en kinderen vanaf elf jaar), waarna de therapeut de scores kan verwerken in een Excelbestand waarmee interacties zichtbaar worden

voor het gezin. De lijst kan bij de start en meerdere malen gedurende het therapieproces worden ingevuld.

Bij het gebruik van de appversie kunnen de resultaten direct zichtbaar gemaakt worden en dus onmiddellijk gebruikt worden in de sessie.

Zoals ik het begrip kun je het instrument gebruiken als een tweede kompas naast het Systemisch Kompas (Van Hennik et al., 2021), dat geen meetinstrument is, maar wel een zeer waardevol en bruikbaar instrument voor elke systeemtherapeut om steeds opnieuw af te stemmen met en de verbinding te behouden tussen alle gezinsleden. Het kompas dat de SCORE-15 biedt, heeft als meerwaarde dat men er data mee kan verzamelen voor grootschaliger effectonderzoek op het gebied van de systeemtherapie. In 2015 is er een Nederlandstalige versie verschenen (Lemmens et al., 2015; vrij te downloaden op <https://europeanfamilytherapy.eu/wp-content/uploads/Nederlandse-SCORE-15-.pdf>).

Het is een strategische keuze van de WAC, die ons dan ook van harte uitnodigt en aanmoedigt om met dit meetinstrument bij te dragen aan wetenschappelijk onderzoek naar het effect van systeemtherapie. Het blijft immers hard nodig om ons vak op het landelijke psychotherapiepodium en in de politiek te laten meetellen.

Robert van Hennik, werkzaam bij het Lorentzhuis, opende de middag en noemde blij te zijn de hele zolder vol met mensen te zien. Een grote opkomst is altijd maar afwachten bij een WAC-studiemiddag, want die worden over het algemeen niet heel druk bezocht. Hij benoemde het integreren van de SCORE-15 in je dagelijks werk om er data mee te verzamelen en hij bood zijn hulp aan mocht je er ooit een artikel over willen schrijven. De hoop van de WAC is in elk geval dat de middag een

SCORE-15 app in systeemtherapie en praktijkonderzoek

vervolg krijgt in de praktijk. Van Hennik legde uit dat de SCORE-15 meer behelst dan een instrument voor wetenschappelijk onderzoek. Het was aanvankelijk ontwikkeld om als behandelaar zelf te gebruiken en de interactie tussen gezinsleden in beeld te krijgen, zodat je de kwaliteit van het therapieproces kunt monitoren en verbeteren. *Feedback-based-practice* wordt dit genoemd, wat de mogelijkheid biedt om steeds opnieuw af te stemmen en aan te passen. Je kunt het enigszins vergelijken met het gebruik van de Session Rating Scale (SRS; Duncan et al., 2003) en de Outcome Rating Scale (ORS; Miller et al., 2003). Het verschil is dat het bij de ORS en de SRS om een meting van een individueel proces gaat, en bij de SCORE-15 de ervaringen van het gezinsfunctioneren bevraagd worden, waarbij de onderlinge interacties centraal staan, in plaats van de relatie met de therapeut.

Van Hennik legde uit dat we complex werk doen dat je niet helemaal kunt voorstellen. Het blijft daarom belangrijk om goed te kijken, te meten en bij te sturen. Om dat te illustreren vertelde hij het verhaal van de Engelse gouverneur in India die te veel cobra's op zijn land had. Hij moedigde de boeren aan ze te doden door een beloning te geven voor elke dode cobra. Op het eerste gezicht een goed plan, kun je denken, alleen bleek het effect tegengesteld. De boeren gingen namelijk cobra's fokken om die vervolgens dood in te leveren. Toen de gouverneur dat door kreeg, stopte hij de beloning, waarop het land overspoeld raakte met cobra's. Zo zie je maar: consequenties hebben zelf ook weer consequenties.

De zaal had een online verbinding met Engeland, zodat we kennis konden maken met Charlotte Burck en Astrid Winkler van het Family Therapy and Systemic Research Centre. Zij hebben 25 jaar samengewerkt in

de Tavistock Clinic in Londen waar lang weinig aandacht was voor outcome- en interactiemetingen. Om daar verandering in te brengen hebben zij bijgedragen aan de ontwikkeling en validering van de SCORE-15.

Inmiddels is er een appversie ontwikkeld voor de SCORE-15. Deze app is kosteloos om de gebruiksvriendelijkheid voor zowel therapeut als gezin te vergroten. Een nobel doel dat in de praktijk nog wel wat haken en ogen bleek te hebben toen we die middag zelf met rollenspellen het gebruik van de app gingen oefenen. Daar bleek de eerste vraag: 'Wie behoort er bij jouw gezin?' al discussie op te leveren. Het oefenen zelf liep ook niet geheel vlekkeloos door een aantal technische problemen, waaronder een zwakke wifi. Dat zorgde voor wat hilariteit en een speelse sfeer. Bij de rollenspellen was het de bedoeling te oefenen met het gebruik van de app in je eigen therapiesessie. We oefenden met het laten zien en bespreken van hetgeen de diverse gezinsleden hadden ingevuld en scoorden op de drie genoemde dimensies. Dat bleek niet gemakkelijk en misschien was het een wat te hoog doel voor de setting van deze studiemiddag.

Dat de SCORE-15 bijdraagt aan het inzichtelijk en zichtbaar maken van gezinsinteracties is bijzonder en vernieuwend en dat werd deze middag goed duidelijk. Tevens werd ik enthousiast over hoe mooi er middels een grafiek veranderingen over tijd zichtbaar gemaakt kunnen worden. Dat helpt vooruitgang (of juist stagnatie) helder te krijgen. Het vormt daarnaast een waardevol instrument om gefundeerd wetenschappelijk onderzoek mee te doen. Het gebruik van dit instrument in eigen therapiesessies vraagt nog wat meer handvatten en oefening. Mogelijk kan er een vervolgmiddag

SCORE-15 app in systeemtherapie en praktijkonderzoek

komen om de koudwatervrees van het gebruik in eigen therapie te overwinnen en aan de hand van de SCORE-15 verder te oefenen met het bespreken van de overeenkomsten en verschillen tussen de gezinsleden.

Al met al een inspirerende en leerzame middag met de nodige hobbels, die om een vervolg vraagt met meer oefenen. Meten vraagt toewijding. Ben je nieuwsgierig geworden naar meer info? Kijk dan op de website van SCORE-15: www.aft.org.uk/page/score.

Mirjam L. Hinfelaar is klinisch psycholoog, psychotherapeut, systeemtherapeut en IMH-specialist, werkzaam bij YOUZ k&j psychiatrie (PG) en in eigen praktijk. Zij was voorzitter van de NVRG van oktober 2017 tot april 2021. E-mail: mirjam@praktijkzonnepad.nl.

Literatuur

- Duncan, B.L., Miller, S.D., Sparks, J.A., Claud, D.A., Reynolds, L.R., Brown, J. & Johnson, L.D. (2003). The session rating scale – Preliminary psychometric properties of a ‘working’ alliance measure. *Journal of Brief Therapy*, 3, 3-12.
- Hennik, R. van, Limpens, V., & Römer, M. (2021). Het systemisch kompas – Samenwerken, afstemmen en koers uitzetten in het veranderproces van systeemtherapie, supervisie en opleiding. *Systeemtherapie*, 33(1), 101-117.
- Lemmens, G., De Corte, K., & Verhofstadt, L. (2015). SCORE-15 – Nederlandstalige versie. <https://score-15.co.uk/score-15/confirm-email/4828a638-af5c-4fca-9a55-ob1cof820284>
- Miller, S.D., Duncan, B.L., Brown, J., Sparks, J., & Claud, D. (2003). The Outcome Rating Scale – A preliminary study of reliability, validity, and feasibility of a brief visual analogue measure. *Journal of Brief Therapy*, 2, 91-100.
- Stratton, P., Bland, J., Janes, E., & Lask, J. (2010). Developing a practicable outcome measure for systemic family therapy: The SCORE. *Journal of Family Therapy*, 32, 232-258.